

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Felölös szerkesztő: Soóthy Gyula.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek az egyházmegyei pénztár (Gyulafehérvár vár) címére, reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	Kor
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
— Hirdetések díjazás szerint. —											

Memento mori!

Irla: **Dressler Ferenc.**

Memento mori! Gondolj a halálra!

A bünbe merült Ádámhoz így szólott az Úr:

— Megátkozom a földet miattad. Arcod izzadságával edd a kenyeredet, míg visszatérsz a földbe, amelyből vettelek. Mert por vagy és porrá lész!

Por vagy és porrá lész!

Keresztény testvérem! Gondoltál-e az utolsó órádra, elkészültél-e azon utolsó percre, midőn eltávoloz e földről s megjelenesz az Úr színe előtt, hogy felelted ítékezzen? Elmékedtél-e a halálról? . . . „Gondold meg, hogy tested, melyet az élet küzdelmei közt hurcolsz, hogy egész egyéniséged, mely dolgozik, pihen, élvez, szenved, gyűlöl és szeret, hogy egész valód, melyet énednek nevezesz, egyszer megszűnik, kihül s helyén csak holttetem, salak marad. élettelen tömeg. Memento mori! Gondold meg, hogy lesz idő, mikor nem hallod többé a madarak énekét,

nem látod a virágok nyílását, nem érzed a tavasz üdítő lebeletét, mikor az egész természet, szeretteid s minden, amibezerzelem csatol, idegen lesz előtted s a világ nélküled gördül tovább megszokott útjain s te nem élvezheted a létezés szenvedéseit.“ . . .

Tudom, sokan vannak közöttünk — fájdalom! — kik mitsem törődnek utolsó órájukkal, nem elmékednek a halálról. Egykedvűen nézzük a letépett virág hervadását s gondolatainkban nem zavar, ha temetéssel találkozunk. Beletemetkezünk a földi örömökbe és gyönyörökbe, elvakít a fény és pompa s visz bennünket, mint a lehullt levelet a szél, — az élet hulláma . . . s csak későn térünk észre. Mert jegyezzük meg magunknak: nem vagyunk az élet tulajdonosai; mi csak bérlők vagyunk s mikor lejárt a szerződés, meghosszabítani azt már nem lehet.

Majd ha eljő utolsó óránk, majd ha megnyílnak lelki szemeink, majd ha tudatára ébredünk hazugságainknak, majd ha letépi szemeinkről a sötétség hályogát

a Halál: akkor fogjuk belátni, hogy tévedtünk, hogy szemfényvesztés áldozatai vagyunk.

. . . Ünnepi mámor, álarc és színjáték, vásári zaj — ez a földi élet litániája. S mindez elmulik, eltelik! Napoleonból, a világhódítóbból száműzött lett, a rettegett Néró saját kezeivel dobá el életét, Lidász abban a percben halt meg, midőn átnyújtották számára a dicsőség koszoruját, királyok fejéről ledől a korona, összeomlanak a trónok s ök maguk is hitvány férgek táplálékává leendnek, por és hamuvá válnak. . . . Minden az enyészeté, a megsemmisülésé, csak a lélek az egyedüli sérthetetlen, örök és halhatatlan.

Meghalunk, hogy meglegyünk ítélve!

Csodálatos, élvén e tudatban, mégis elvakultságunkban a földi örömök, hitvány anyagiasságok után futkosunk és beletemetkezünk. Hasonlók vagyunk a bohó, ragyogó szárnyú pille után futkosó gyermekhez. Nem nézi az akadályokat, a veszélyt: botlik-csetlik s már-már azt

TÁRCA.

Az erdélyi egyházmegye történetének ügyéhez.

Nagy érdeklődéssel és okulással olvasom mindig a „Közmuvelodés“-t. Rég szeretnek én is valami érdemlegesebb munkával közreműködni nagy céljai eléréseben. Mig ilyen témám akadna, legyen szabad teljes szerénységgel hozzászólani a cimbeli kérdéshez, melyet e lapok idei 41. számában felvetett „Erdélyegyházmegyei.“

Az ügy fontosságára és sürgősségére nézve teljesen osztozom a „Nyilt levél“ felkes írójának nézetében. Abban is egyetérték vele, hogy az utóbbi időben némi hanyatlásnak indult ősi egyházmegyének regenerátorától, a mostani apostoli lelkü és fenkölt szellemü, nagytudományü és magas műveltségü, tekintélyes vagyonü és előkelő összekötöttesü az emberi lelkek fölött büvös erejü püspöktől remelhetjük joggal e nagy eszme megvalósítását.

A többi hazai egyházmegyék és előkelő szerzetesrendek jó része több kötetes monumentális művekben állított emléket múltjának és a nemzeti kultúra üdvére végzett munkájának. Talán nincs egy sem, melynek fontossága nagyobb, melynek története nevezetesebb, viszonytagságosabb és tanulságosabb volna, mint az erdélyi egyházmegyéé. Nem dicsőség, hogy épen ennek nincs megírva a története. Sőt az erre való rendszeres előmunkát is kevés. Ámbár mindenestre jóval többünk van e téren, mint az a nyolc dolgozat, mit a Nyilt levél írója felsorol. Régebbi egyházi lapjaink és folyóirataink és az erdélyi róm. kath. iskolák értesítői számos értékes történeti adatokat közöltek. Van még több monográfia is. (Pl. a jegenyei plébániáról egy ritka, régi, értékes latin könyvecske, melyből magam is közöltem egyet-mást az általam kiadott „Kalotaszeg“ címü hetilapban. Az erdélyi egyházmegyéhez tartozó örmény kath. plébániák történetére nézve is nagyértékü dolgozatokat irtak, pl. Lukácsi, Szongott Kristóf, Merza Gyula).

Kétségtelen, hogy erélyes és komoly, messze

és mélyreható lépéseket kell sürgősen tenni, hogy előkerítsék az erdélyi egyházmegye rendszeres kimerítő történetének a megalkotását. Legfontosabb a levéltári anyag rendszeres felkutatása. A káptalani és kolozsmonostori levéltárakat jóformán már feldolgozta Beke Antal. A püspöki archívum nincs rendszeresen átvizsgálva. Sok plébánia régebbi levéltára rendezetlen. Az országos levéltárban rengeteg anyag van. Az Erdélyi Muzeum levél- és kéziratárában is sok a becses adalek. Nyomatott történeti irodalmunkban is tömérdek adat van az erdélyi egyházmegyére nézve.

A munka megosztását illetőleg általában egészen természetes a Nyilt levél részletes terve. Különösen kívánatosnak tartom, hogy a mindentudó Beke Antal kanonoknak, az én kegyes jóakarómnak sürgős és teljes alkalom adassék, hogy összefoglalja és lezárja a szóban forgó témára nézve sok évtizeden át folytatott szakadatlan munkálkodását. Ami a szerzetes rendek történetét illeti, megjegyzem, hogy a szentferencrendiek tartományának historiographusa, az erős lelkü, törhetlen erélyü páter

OBERBAUER A. UTÓDA

BUDAPEST, IV. VÁCI-UTCA 17.

.: a legjobb hírvénekv örveendő és legregébbi egyházi szerek, ruhák, zászlók stb. gyára. .:

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

hiszi, elfogta a pillét — lecsap reája s a pille tovaszáll. A gyermek pedig sárosan, portól szennyezve, megtépett ruhával, tövistől szurt kezeivel nézi a ragyogó szárnyú pillét tovaszállani. Oh, hány ilyen anyagiasság, szappanbuborék után futkosó testvéreinkkel találkozunk lépten-nyomon, kik haláluk óráján térnek öntudatra s akkor látják be, hogy hiába való, befejezetlen életet éltek.

Hasonló a mai társadalom a belül férges almához. Élősködnek benned az erkölestelenség, a hitetlenség, hazafiatlanság, gyűlölködés s a bűnök ezerféle férége. Isten helyett bálványt imádnak. Bálványuk: a pénz, a has. Üresek a templomok, helyette teltek a kocsmák és a kávéházak. Testvérgyilkos Kainnal, áruló Judással találkozunk lépten-nyomon. Elenségeskedés, gyűlölet, kenyéririgység, testvérharc. Kitépik a szegénynek szájából véres verejtéke árán szerzett fekete kenyérét, csakhogy mások kaláccsal táplálkozzanak. Nagy zaj és lárna között adják és veszik legdrágább kincsünket: a becsületet. Becsület, erkölcsösség, keresztényi, — családi, — polgári kötelesség? Mik ezek? Békők, melyeket le kell tépnünk, hogy mindezekről megszabaduljunk, le ne kössenek bennünket.

Szegyén és bűn van mindenütt az egész világban, benned is te bűnös ember, halandó teremtetés, tested rabszolgája. Féreg, hitvány féreg vagy!

Térjünk meg, keljünk fel álmainkból! Forduljunk Istenhez, kitől elpártoltunk. Térjünk le az igazságtalanság és bűn útjáról a jóság és erény mezejére. Teljesítsük mindazon keresztényi köteles-

ségeink, melyeket az Isten elénk ad s akkor boldog lesz halálunk, dicsőséges az ítélet.

Mert por vagy és porrá lész!

. . . Memento mori! Gondolj a halálra!

Darányi beszéde.

Darányt mindig csodáltam és tiszteltem; szoros összeköttetéseink is voltak. Mint komáromi káplán és adminisztrátor birtokai a filiálisainkat képezték. Ott a pusztákon láttam és tapasztaltam, hogy ő igazi atya cselédeinek, ki nemcsak testi szükségleteikről gondoskodik, de a lélekre is súlyt fektet. Cselédei legnagyobb részt katolikusok voltak, s ha beteg volt köztük, a papért saját díszfogatót küldte mindig Komáromba. Vasárnap és ünnepen szünetelt a munka birtokain. A cselédség rajongással párosult szeretettel beszélt mindig a kegyelmes úrról. Darányi egy hívő lélek s azért le a kalappal előtte! Darányi a dunamelléki református kegyület gyűlésén okt. 24-én beszélt, — beszélt egy hívő lélek nagy energiájával s az igazságot hirdette s a békét ajánlotta. Megérdemli hogy beszédét közöljük teljes egészében.

„Felekezeti viszonyainkban legyünk éberek, mint a hű pásztorok. Ha valamely sérelem érbennünket, azt az illetékes fórumok előtt határozottsággal, azonban épp oly tárgyilagossággal is, iparkodjunk orvosolni; de szükség nélkül ne általánosítsunk. A lényegtelen a lényegtől mindig különböztesük meg és mindenkor csak oly fegyvereket használjunk, melyek az Evangélium tanításaival megegyezzenek. Felekezeti viszonyokban a kölcsönös türelemnek és méltóságának ahhoz az elvhez és hagyományához ragaszkodjunk, melyet a letűnt nemzedéktől nem és értékes örökség gyanánt vettünk át. Elődeink érdemeit e részben csak tisztelet és hála illetheti. (Élénk tetszés és zajos helyeslés.) El kell ismerni mindenkinek, hogy a római katolikus egyháznak Magyarországon oly előkelő

ténetében. Ezek megírására volna a főfigyelem fordítandó. Az eltűnt plébániák külön gondot igényelnek. Az iskolák stb. története az értesítőbe tartoznak s innen néha csak értéktelen értekezéseket szoritana ki. A szerzetesrendek maguk gondoskodnának történetükről. Tisztázandó volna néhány olyan kérdés is, mint a milkoviai püspökség.

Az anyagközlést illetően a nagyobb monographiákat külön kell kiadni, kisebb terjedelmű adalékokat, pl. egyes jelentéktlenebb plébániák adatait, ki lehetne adni a „Közművelődés”-ben. De nagyon kívánatos volna e célra egyháztörténelmi folyóirat megindítása, illetőleg felkészítése. Ezt össze lehetne kapcsolni a „Közművelődés”-sel. Az egész munka szervezését az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulatra, illetőleg ennek bizottságára lehetne bízni.

Nem elmélkedtem mélyebben e kérdés fölött. Csak úgy hevenyében vettem papírra e teljesen igénytelen sorokat, a Nyilatkozó levél első hatására. Illetékesebbek majd avatottabban fognak hozzájárulni. Főleg azt akartam jelezni, hogy minket laikusokat is bensőleg érdekel e fontos ügy.

Dr. Hermann Antal,

kir. igazgató, egyetemi m. tanár, az Erdélyi r. k. Irodalmi Társulatnak és a Szent-István társaság tudományi és irodalmi szakosztályának tagja.

helyzete és oly tekintélye van, a minő még tisztán katolikus országokban is ritkán fordul elő. (Ugy van! Ugy van!) Az a körülmény, hogy Magyarországon más felekezetek is vannak, e helyzet és tekintélyt nem akadályozta és nem alterálta. Viszont, a másik oldalon hálásan kell elismernünk, hogy katolikus honfitársainknak hosszú sorozata a legnehezebb napokon is egyházunk szabadsága és jogai mellett törhetetlenül megállott. (Főlkialtások: Igaz! Ugy van!) Nem lehet tagadni azt sem, hogy még a tisztán katolikus országok közt is kevés oly ország van, a hol a vallásos érzés oly általános és oly egyetemes volna, mint minálunk, a felekezeti különbségek mellett. Ki ne tudná, hogy vannak különben igen előrehaladott, egy valláson lévő országok, melyeknek csak egyik része vallásos, részben tulbulgó is; másik része azonban teljesen vallástalan. Hála Istennek, minálunk nem látunk apákat, kik napról-napra istentagadásra tantíják gyermekeiket. Hála Istennek, nálunk csak elvétve fordul elő, hogy a vallás és a vallásnak megszentelt tárgyai gúnyval és kicsinyléssel illettessenek, ha pedig mégis megtörténik, annak eredete legtöbb esetben idegen forrásokra vezethető vissza. (Ugy van! Ugy van!) Minden magyar emberben, felekezeti különbség nélkül, megvan egy örökös vallásos érzés, megvan akkor is, ha azt tagadásba veszi. De ez az állapot csak addig tart, míg a felekezetek egymással békében élnek. (Ugy van! Ugy van!) De mire is volna jó a háború? Én mindenféle háborút képzelhetek, csak olyat nem, a melynél előre holtbizonyossággal megjövendölhető, hogy bármilyenek lesznek a küzdelem esélyei, vesztés lesz mind a két fel s hogy az ilyen küzdelemből nyeresége nem lehet másnak, mint a nemzet ellenségeinek, a mindent fölforgató nemzeti szociáldemokráciának és az államellenes, nemzetiségi izgatásnak. (Általános, élénk helyeslés.) Nem küzdelemre, nem háborúra tehát, hanem szoros szövetségre volna szükség a különböző felekezetek közt, hogy a vallásellenes áramlatokkal szemben kezét kézbe téve, vállat-vállhoz vetve, megállani tudjanak. (Zajos tetszés.) Nem kívánok hallgatni már azért sem, nehogy félreértésnek tegyem ki magamat, a „Ne temere” pápai dekretumról. (Élénk főlkialtások: Halljuk! Halljuk!) Nyíltan azt mondom, hogy nézetem szerint, ha életbe lépne is, az a házassági jog szerelmének tekinthető nem volna. De épp oly nyíltsággal be kell vallanom azt is, hogy mégis érintene minden vegyes házasságot, mindazokat a házaseleket, a kik vegyes házasságban élnek, mindazokat a gyermekeket, a kik vegyes házasságtól származnak és mindazokat a rokonokat, a kik ezekhez közel állanak. Érintené nemcsak a protestáns feleket, hanem még inkább a vegyes házasságban élő katolikus feleket, mert saját hitünk tanításaival családi állapotukat ellentétbe hozná. (Ugy van! Ugy van!) Ezért a dekretum híre nemcsak egyházunknál, hanem annak határára messze túl is érzékenységet keltett. A kérdés részleteibe belemenni ezuttal nem kívánok; csak röviden jelzem, hogy Magyarországon a vegyes házasságokban a felekezeti béke főmunkájának hatalmas eszköze és biztosítóka foglaltatik. (Általános, élénk helyeslés.)

Azt hiszem különben, hogy a „Ne temere” dekretum kérdésének megoldása a helyes úton van; (Halljuk! Halljuk!) úgy tudom, a római katolikus püspöki kar bölcsesége önszántából megtette illetékes helyen a lépéseket ez ügy megnyugtató elintézésére. (Élénk helyeslés.) Úgy vagyok értesülve, hogy a kormány ezt örömmel vette és a püspöki kart törekvéseiben teljes hállyal támogatni kötelességének tartja. (Zajos

Santha Angelus tudommal már régebb idő óta foglalkozik az erdélyi provincia történetének összeállításával.

A beavatottak pedig már jó ideje tudják, hogy az egyházmegye egyik volt lelkésze Dr. Temesváry János, a szamosújvári gimnázium nagytudományú tanára és az ottani Örmény Múzeum igazgatója e munkára kiválóan hivatott szakember nagy szorgalommal dolgozik az erdélyi egyházmegye történelmének megírásán.

A nagy feladat első megoldása az volna, hogy Temesváry minél előbb írja meg a saját anyagából és a meglévő irodalmi eszközökkel az egyházmegye történetét. Ez bizonyára alapvető, de egyelőre hézagok munka lesz. De lesz mielőtt biztosan kiindulni a további kutatásnak és munkálkodásnak. És épen a hézagok fogják világosan mutatni a kiegészítés legközelebbi teendőit.

A Temesváry munkáját tehát minél előbb ki kell adni. És aztán egyesült erővel, minden illetékes és érdekelt tényezőnek kötelességszerű rendszeres közreműködésével folytatni kell a részletes kutatás, adatgyűjtés, anyagközlés és monographia írás munkáját.

A munka beosztását illetően egyébként azt gondolom, hogy a püspökség és káplán történetét nem szükséges elválasztani egymástól. Ez sok kettős munkával és fölösleges ismétléssel járna. Az esperességek történetje legnagyobb részben bent van az illető plébániák tör-

helyeslés.) Az ügy ilyen állásában mindent kerülendőnek tartok, a mi ez ügy békés megoldását nehezíthetné. Ezzel berekesztem szavaimat. Isten áldását kérve az egység és osztagatlan magyar nemzetre és ebben szentegyházunkra, a közgyűlést ezennel megnyitottnak nyilvánítom. (Hosszantartó élénk helyeslés, lelkes eljenzés és taps.)*

A VIII. kath. nagygyűlés.

(Folytatás.)

Az eucharisztikus körmenetről, annak impozáns lefolyásáról már megemlékeztem. Különösebb és újabb megjegyzéseim nincsenek, annyival is inkább, mivel azt a lapok az előfordult sajnálatos incidenssel per longum et latum letárgyalták.

A program szerint esti 9 óra körül kezdődött a ker. szocialisták kongresszusa a Ferencsekneél. A lipótvárosi bazilikából tehát oda siettem, mert há a kongresszus s annak lefolyása nagyon is közelről érdekelt engem. Mikor oda értem, már meg volt nyitva. Az elnök dr. Várady Árpád c. püspök éppen akkor beszélt. A teremben mintegy 150 ember lehetett. Többnyire iparosok voltak. Nem áll egészen, amit a „M. Á.” közelebbi egyik száma mondott, hogy t. i. a kongresszuson összesen 17-en lettek volna. Ez nem való.

De az is áll, hogy többen is lehetnek volna s bizonyára lettek is volna, ha — a terem elég tágas lett volna. Össze voltunk bíz' ott szorítva, mint a heringek. S a ki egész nap talpon volt, járt-kelt, az bizony nem bírt áldogálni e kis teremben órák hosszat. A hallgatók azért el-elkezdték szállingózni, úgy, hogy a bezáró beszédén alig voltunk többen 30-nál. Nem voltak székek, vagy padok s azért talán én is elmentem volna, ha egy iparos meg nem kínált volna egy székekkel, a mely véletlenül ott volt.

Várady püspök a munkásosztály és a kereszténység közti viszonyról beszélt megnyitójában. A munkásság — úgy mond — csak a ker. elvek követése mellett boldogulhat anyagiilag is.

Ne üljenek föl — mondá tovább — a hamis frázisoknak, mintha a kereszténységet a fejlődő tudomány fölségessé tehetné valaha. S számadásokkal, példákkal, népszerűen mutatta ki, hogy a világ legnagyobb tudósai, a kik a világot évszázadokkal vitték előbbre, csaknem mindig hívő keresztények voltak. Antony Béla a szakszervezetek szükségéről beszélt. De nem az olyan szakszervezetet mondta szükségesnek, mint a vöröseké, hanem amely a keresztény elvek keretében segíti a munkást földi boldogságának elérésében. A mely tehát az Isten imádatát nem tartja bűnnek, a család iránti kötelemek megtagadását nem tartja erénynek s az erkölcselenséget fölvilágosultságnak.

Azután dr. Ernszt képviselő ismertette igaz érdekeséggel a készülő új ipartörvényt. A régi céhek szervezetét, hatáskörét taglalta szakértelmmel, majd a mester és legény közti viszonyt írta le. Ezekkel szemben az új ipartörvény, mely 1000 paragrafusból áll, megengedi, hogy az is lehessen mester, a ki mesterségét sohasem tanulta s hogy az inasszabadtást a szolgabíró eszközölje, a ki pedig semmit se konyit az iparhoz.

Az ellentéteket oly ügyesen csoportosította s állította egymással szembe a szónok, hogy mindvégig lekötötte a figyelmet, állandó vidámságban tartott. — Huszár Károly a munkaadók szövetségét s a sárga szakszervezeteket ismer-

tette erőteljes hanglejtéssel és találó vágásokkal. Végre dr. Zboray tartott közkívánatra rövid, lelkes beszédet. Lelkesedése magával ragadott. Az idő ekkor már 11 óra körül járt s akaratlanul is megvoltak szempilláink nehezede. Most azonban elmúlt az álom! Csapatú ez az ember! Fölhevíti hallgatóit. Nem hiába kedvelt szónok. A vallásosság — mondá — a maga helyén és idején szükséges, annak megnyilvánulása mindig fölemelő. Ámde csak ájtatoskodással nem mentjük meg a katolicizmust. Ki kell lépünk a küzdőterre; bátran, öntudatosan kell Krisztus mellett harcolnunk; hogy az ellenfelek imponáljunk. Kath. öntudatra és ki nem alvó lelkesedésre, valamint tetterőre van szükségünk, a melyet, ha kell, nyomatékkel éreztessünk is. Így győzni fogunk.

A szónok rögtönzött, rövid, de megkapó szavai sokat értek.

Várady püspök szólott még s a gyűlést bezárta. Azt hiszem, éjfélhez közel állottunk, mikor szétoszlottunk.

A ker. szocialis kongresszust végighallgatván, helyénvalónak talánam azon impressioimnak és fölfogásomnak kifejezést adni e helyen, a melyek a ker. szocialis mozgalmakra nézve az idők forogtatában bennem kialakultak. Ezt azonban máskorra hagyom. Itt csak annyit jegyez meg, hogy a kongresszusból a körülmények miatt (fáradtság, éjjeli idő stb.) nem lehetett tiszta képet alkotni a magyar ker. szocializmus terjedelméről, erejéről és állapotáról. A hallgatóság meg is oszlott volt, mert ugyanezen időben a Molnár-utca 11 sz. alatt is volt ker. szoc. kongresszus, a melyet azonban nem tekinthetem meg.

Referens.

Szív és lélek — toll és pénz.

„Támogassuk szívvel-lelékkel, vagyis tollal és pénzünkkel az egyházmegyénk érdekeit szolgáló ezen egyetlen lapunkat” — írja a „Közművelődés” egyik számában az érdekes szerkesztő.

Ez a talán ötletszerű felszólítás meglepően igaz hasonlatot tartalmaz. A mi sajtónk támogatásához valóban érdekeinkért buzgó, ügyeinket szerető szív szükséges, mely minden arra képes katolikusnak a toll megragadását parancsolja; azután áldozatkész, a nemes célokért lelkesülő nagy lélek szükséges, mely nagyobb anyagi áldozatok hozására is ösztönöz. Mint lélek és test az emberben, úgy egyesüljön a szeretet és nagylelkűség az irodalmi munkálkodással és anyagi áldozatainkkal.

Ez a mi vágyunk. Ez a mi oly nehézkesen, a megvalósuláshoz ólomléptekkel közeledő vágyunk. Nem a jelen öröme, hanem a jövő, bizony-bizony olykor még mindig utópiának tetsző kívánsága. És miért? Hát nincs szívünk, vagy végképen kihült; nincs lelünk, vagy reménytelen módon üres? Toll és pénz után nem is kérdezősködöm. Mindenki tudja, hogy e kettő csak akadna még . . .)

Erre a „miért”-re álljon itt egy praktikus felelet.

Halljuk milliószor, utána mondjuk magunk is százezerszer, hogy nagy a sajtó hatalma és befolyása, de — nem hisszük. Legalább is nem elég elevenen hisszük. Már pedig mi tudjuk, hogy a hit a csontgerince minden ügynek, mely anélkül ellapul, szétmállik.

* Lehet, hogy a szerkesztő úr pesszimizmussal fog vádolni, mert hisz a sajtónk érdekében újabb nagy a felbuzdulás. Igaz, igaz, de nem győzetem, de még se aggodalmamat, az el felbuzdulás szó és szó, és csak e g y e s e k igaz apostolkodása; a tömeg azonban még alig mozdul.

Csak elméleti, szavakban és nem életben érvényesülő ez a mi hitünk. Milliő és milliő lakója van ez országnak, ki soha se beszél a sajtó jelentőségéről, erre nem is eszmél, de azért mindennap mohón kap a maga újságjai után s a sajtó hatásának teljesen kitéve önmagát, lelkét, szellemének fejlődését és irányát; mindennap megteszi előre a maga lépését a lapjai által kijelölt ösvényen, halad s így életével dokumentálja a sajtó jelentőségét.

De e milliók közé alig tartozunk mi egyháziak, s ha oda tartozunk, nem a sajtó keresztény katolikus szellemi úttörői által megjelölt ösvényen lepedgelünk.

De a legtöbben nem is tartozunk e milliók közé. Mi nagyokat irunk, mondunk a sajtóról, de a saját szellemünket esigamódra gondosan elzárjuk a katolikus sajtónak, mint szellemi, politikai és kulturális vezérünknek irányító hatása elől.

És ezért ne is tessenek bennünket megkövetni. Nem csak bennünk, hanem a nevelésünkben is hiba van, vagy volt. Én nem vagyok az egyházmegye nesztora, de még én is emlékszem egy-egy magasabb szeminariumi előjárómra, a kispapok közé is kiszivárgott ilyenféle nyilatkozataira: „Nekünk nem tudós, hanem szent papokra van szükségünk”, „ki nem állhatom a firkáló papokat, elhanyagolják a lelkipásztorkodást” stb. stb.

Mondjuk ki tehát először is, hogy megváltozott a világ. Hogy nagyon is tudós és sok jó tollú papra van szükségünk s lássuk be, hogy mindezekkel nagyon jól megfér a szentség és lelkipásztori buzgalom. Sőt.

S ennek a világváltozásnak élénk, azt szeretném mondani lármás kijelentésével hitessük el minden paptársunkkal, a régiekkel és a lendőkkel egyaránt, hogy a szellemünk ápolására vonatkozó erkölcsi kötelességünk magunknak „sajtó milieut” alkotni s abba szépen belehelyezkedni, sőt magunkat beleélni.

Mindnyájunknak van s ha nincs legyen! szellemi igénye naponként egy adag aktuális politikára, az elért legmagasabb fejlődési hullámról kikapott tudományos fejtegetésre, művészetre, szociológiára, napi eseményekre és szórakoztatásra. Ez igényünket, e szellemi szomjunkat a folyó sajtó termékek tudják kielégíteni. Állapítsa meg tehát mindenki ideje, foglalkozása, pénze stb. szerint, mire van folyton szükség s ez a megállapodás lesz a „sajtó milieu”-je.

Aztán élje bele magát. Olyan nagyra vannak újabb a Wilde-ok hatása alatt ez emberek az individualizmussal. Egyén és egyéni élet, ezt kürtölik lépten-nyomon. Mi tudjuk mi az az individualizmus, hisz Krisztus volt az egyén megteremtője. De ez a modern egyéniség csak abban áll, hogy egy keletiesen berendezett, berendezésében elhagyott lakásból rémitő unatkozással nézem az eget és felhőit, kicsinyítő megvetéssel a járókelőket, s az idegesen szivott, rengeteg sok cigaretta füstjében a saját fantáziám fantasztikus, badar képeit. De ez a házi lézengés nem egészséges individualizmus. Betegge teszi a testet is. Azért szállunk le az individualizmusnak erről a felisteni piederstáljáról a közhöz. Egyházkunhoz, hazánkhoz, az emberiséghez, annyi szeretetet éhező testvéreinkhez, barátainkhoz és főbenjáró, bokros ügyeikhez. És hogyan? Úgy, hogy beleéljük magunkat a nekünk való sajtó milieu-be. Ott, azokon a hasábokon látogatnak meg bennünket és konferálnak velünk egyház, haza, embertárs. „Vae soli” — mert Jézus csak oda tér be, ahol többen vannak együtt az ő nevében egybegyűlve.

Ne maradjunk tehát egyedül, hanem az arra fenmaradó időnkben lépünk be a sajtó karján az emberiség világszalónjába egy kicsit szétnézni, társalogni, tanulni s esziszolódni.

Csakhamar otthonosakká leszünk ezen az új helyen és körben s akkor mint otthonunkert fogunk érte dolgozni s ha kell, áldozni.

De most még csak az épület előtt kiabálunk, buzdítunk fűt-fát a belépésre, míg jó magunk óvatosan kinmaradunk, hazamegyünk magányos fészünkbe.

Ismertem egy papot, akinek meg volt a maga sajtó milieu-je. Körülbelül így nézett ki: Reggeli után egy theologiai lap néhány cikkét olvasta el. Ebéd előtt átfutott az egyházmegyei lap valamely cikkén. Ebéd után sziesztával egybekötve a napilapot, vacsora utánra is hagyvan egy két könnyebb rovatot. Estefele valamely hitbuzgalmi közlönyből s aztán egy egyházművészeti lapból olvasott. Olvasása közben többször lépett a könyvtárhoz, hogy egyik-másik cikk érdekesebb kérdéséhez ott részletesebb felvilágosítást keressen. Az íróasztalán állandóan papirlapok heverték, amelyekre olvasmányainak, vagy a sorok közt támadt gondolatainak érdekesebb pontjait megjegyezte. Egy-egy ily feljegyzés gyakran újabb talpraesett cikk vázlata, vagy legalább alapgondolata volt. És ez az ember — nem aggódott, mikor az emberek közé társaságba ment, vagy előre nem látva, a szónoki emelvényre kellett lépnie; hisz egy egész gazdag szellemi kincstár volt vele.

A szakmájában meg éppen legyőzhetetlen volt.

Nem volna-e jó e vázolt példát mindnyájunknak ideális tökélytel kielégőzni, eszményképünkbe tenni s aztán követni?!

Trappel Győző.



H I R E K.

A gyulafehérvári kir. törvényszék új palotájának felszentelése.

Folyó hó 26 án délelőtt 11 órakor szentelte fel püspök úr öngyűlötsége a helybeli igazságügyi palotát. Kevéssel 11 óra előtt érkezett a kegyelmes úr. Tamási Áron prelátkanonok és irodaigazgató kíséretében az új épület elé, melynek díszes előcsarnokába, a főpásztor méltó fogadására megjelent a kir. törvényszék részéről Korbuly Ignác kir. ítélő táblabíró és a tisztviselői kar számos hivatalnok, a székeskáptalan és központi papság több tagja, dr. Csabry Bonifác kir. törvényszéki orvos. A városi hatóságot Novák Ferenc kir. ta-

nácsos polgármester és Roska József rendőrfőkapitány képviselték.

Korbuly Ignác táblabíró kalauzolta püspök urunkat a széles folyosókon át az elnöki hivatalos helyiségbe, a hol Nemes Sámuel kuriai bíró, kir. törvényszéki elnök fogadta a főpásztort.

Rövid itt maradás után az elnök vezetése mellett érkezett a főpásztor a második emeleten lévő esküdszéki tárgyalás nagyterembe, melynek hatalmas boltozata alatt egybegyűlve várták az érkező főpásztort és előkelő közönységet: a kir. törvényszék, járásbírószék és ügyészség hivatalfőnökei és egész személyzete.

Komoly, ünnepélyes és megható volt az a jelenet, midőn az összes bírák, tisztviselők és segéd személyzet ünnepi ruhában, tiszteltteljesen üdvözölték a nagy terembe megérkező püspököt, aki néma csendben, feszült figyelem közepett végezte a házzsentelés egyszerű és megis oly megható szertartását.

Az igazságszolgáltatás nehéz és kényes munkája talán rideggé teszi a ferfit, de egész lényén végigvonul az a bizonyos nemes öntudat, mely az ilyen embereknél még a külső megjelenésén is azonnal feltűnik.

Az igazságszolgáltatás férfiai ezzel a nemes öntudattal és komolysággal hallgatták végig az egyházi szertartás után a főpap felséges beszédét is, mely a földi igazságszolgáltatás nehézségeinek és magasztosságának méltó elismerése volt, s a melyet egész terjedelmében megörökíteni kötelességünknek tartunk.

Krisztusnak, az örök Igazságnak nevében, — így szól a kegyelmes főpásztor — és az Ő Anyaszentegyházának könyörgésével megáldom az igazságszolgáltatás ez újonnan épült díszes hajlékát és kérem Istent, világosítsa fel szent kegyelmével azokat a férfiakat, akiknek hivatása az elnyomottat védelmezni, a bekesseget az emberiség között föntartani s visszaállítani, a bűn tova terjedését s annak romboló hatásait a társadalomra annak megfordítása által megakadályozni; az igazságot minden emberi tekintet mellőzéseivel mindenkor diadalra juttatni.

Adja Isten, hogy a magyar bírói kar úgy mint eddig, ezentúl is föltétlen tisztéletünket és bizalmunkat bírassa és az országok talpköve: az igazság és tiszta erkölcs szolgálatába állhasson mindenkor.

Köszönöm a méltóságos Elnök urnak és a mélyen tisztelt tisztviselői karnak, hogy szerény szolgálatomat igénybe vette s alkalmat adott ezen épületben előmozdítandó nagy érdekekre, Isten Ő szent Felségének áldását leeshetni.

A főpásztor szavai után Nemes Sámuel kuriai bíró, kir. törvényszéki elnök meghatottan köszönte meg a püspök úr azon szíves fáradságát, hogy az új épületet megáldani szíveskedett.

Az egész előkelő közönség szívből fakadó eljenzése követte az őz elnöknek eszmékben gazdag szép szavait, melyeknek elhangzása után a hivatalfőnökök kalauzólása mellett és az ünnepelő tisztviselői kar kíséretében a főpásztor megtekintette a kir. ügyészség helyiségeit, az imaházat, amelyet szép beszéd kíséretében szintén megáldott.

Továbbá meglátogatta a kórház betegeit, betekintett a fogházfelügyelő lakásába, azután pedig sorba vette a foglyok társas szobáit, magánzárkáit, sőt még ellátogatott a foglyok konyhájába is, a hol megízlelte az ételeket.

A tapasztalt rend, tisztaság és szakszerű berendezés mindenütt lekötötte a főpásztor figyelmét, ki a látottak feletti megelégedését több helyen nyilvánította.

Közel háromnegyed óráig időzött püspök

urunk a díszes épület falai között, azután pedig a törvényszéki urak és előkelő vendégek eljenzéseitől kisérve kocsijába ült és palotájába hajtattott.

Halottak napján.

Irlta: **Herczeg Ferenc.**

Kérlek kedves olvasóm, ne dobd el boszusan ezt a lapot, hanem szenvedd el néhány percig a kellemetlen érzést, mellyel a keserű és megszegényítő igazságok feszegetése jár.

Hatalmas tüntető menet vonul el lelki szemeid előtt. A tüdővészések tüntető menete. Nyolevanezer ember, a kinek szemében már ott vibrál a halálos felelem. Órákon át látod őket vánszorogni és a rettenetes menet még sem akar véget érni. Fakó arcú, horpadt mellű parasztok, kiknek sovány válláról oly furan lóg a cifra szűr. Elaszott úri emberek, a kik fázva vonják össze prêmes kabátjukat. Munkásemberek, a kik erőtellenül vonszolják maguk után a nehéz csákányt. Azután a kik menasszonyi ruhába öltöztek és remüldözve kacérkodnak a halállal. A nyarga fiúk, kiknek szívében forró vágyak lobognak és kiknek arca eltorzul a felelemtől.

A mit a hatalmas állam nem tud megcsinálni, azzal megpróbálkozik a gyöngé társadalom. A József Szanatorium Egyesület megragadó hűvel, bámulatos szívóssággal harcol az alattomos ellenséggel. Vezető emberei faradhatatlanul tervezgetnek, irnak, szonokolnak, izgatnak, kérlelnék és koldulnak, hogy felrázzák közbömbösségéből a társadalmat.

A szíves olvasó most már tudja, hogy cik kem tulajdonképpen reklámciikk akar lenni. Valóban az. Az életnek szeretnék reklámot csinálni a halállal szemben. A reménynek, a verőfénynek a esüggedés s az anyk principiuma ellen. A Szanatorium Egyesület egy megkapóan gyöngéd ötletre adta kezembe a tollat. Felhívtam tesz közbe, melyben azokhoz fordul, a kik halottak napján virágot tesznek kedveseik sírjára. Ha mindenki csak egy virágszállt kevesebbet fon koszorujába és az egy virágszállt arát elküldi az egyesületnek, akkor megígéri, hogy megmennti ezer tüdőbeteg ember életét.

Az enyészetet állítani az élet szolgálatába, a halottak napján a reményesség ünnepe avatni gyönyörű gondolat. Aki valaha már végigszenlelte és végigszenvedte egyik kedvesének lassú elsorvasát, a kit tehetetlen fájdalommal töltött el egy ifjú élet korai elhanyvadása: az meg fogja érteni a Szanatorium Egyesület szövegét. S aki megérti, az hozzá fog járulni a nemzet szegényfoltjának eltörléséhez. A József Kir. Herczeg Szanatorium Egyesület címe (Budapest, IX. Lónyay-utca 47.)

Herczeg Ferenc e gyönyörű cikke meg azoknak figyelmét is felkelti a szép társadalmi munka iránt, a kik eddig késlekedtek. Örömmel írjuk, hogy megynék és városunk kivési részét ebből a mentési munkából. A gyűjtés eredményét lapunkban közzé fogjuk tenni.

Vajha mindenki megértene a megkapóan gyöngéd ötletet: egy virágszállt kevesebbet kell kötni a kegyelet koszorujába s ezt az egy virágszállt átadni a halál jegyeseinek élete megváltására!

— **Személyi hír.** Püspök urunk tegnapi, okt. 28-án több napra Budapestre utazott.

— **Kinevezések.** Püspök urunk a csikozmási plébániára Barthos Mihály futásfalvi lelkész nevezte ki. — A futásfalvi plébániára sa-

Tanítóegyesületeink Szövetségének

választmánya október 15-én a r. k. népiskola helyiségében látogatott gyűlést tartott. Jelen voltak Imets F. Jákó tiszteletbeli elnök, Péter J. elnök, Matskássy J. főjegyző, Balás E. dr., Barts M., Fejér G. dr. alelnök, Kőrödy P. dr., Szász K. választmányi tagok. Az elnök jelentést tett az egyesületi ügyekben felmerült fontosabb mozzanatokról. A kereskedelemügyi miniszterium a Szövetség egyik régebbi kérvényére, hogy a hitvallásos iskolai tanítók kedvezményes vasuti jegyeket kapjanak, tagadó választ adott, de figyelmeztetett, hogy a nyári időszakban külön kérelem nélkül lehet bérletjegyeket váltani, úgyhogy 15 napig a II. osztályon 80 kor., a III. osztályon 40 korona díjért lehet tanulmányi utakat tenni. Az egyházmegyei főhatóság a Szövetségnek azon kérelmére, hogy a tanítás a falukon a temetések vagy más egyházi teendők miatt kárt ne szenvedjen, azt válaszolta, hogy intézkedni fog, hogy a lelkes urak erre úgy mint eddig is figyelemmel legyenek, sőt jövőben még inkább ügyeljének, hogy a kántortanítók az iskolázásra rendelt időből minél kevesebbet veszítsenek. Az iskolai igazgatók a helyi körülmények mérlegelésével téli időben a délutáni tanítást 1—3 óráig vagy felhárítottól felféligig tehetik. A kántorok és segédkántorok sekrestyés harangozói teendőire nézve a főpásztori leiratot a maga egészében idézzük. „Mi végül azon kívánságot illeti, hogy a kántortanítók sekrestyés-harangozói teendőkre ne legyenek kötelezhetők, megjegyzem, hogy jelenleg igen kevés azon kántortanítók száma, kik régi szokás, szerződés, vagy ezen kötelesek tudatában pályázat útján önként vállalkoztak azon teendők végzésére. Valamivel nagyobb azon segédkántor tanítók száma, kik szintén ezen teendők végzésére vállalkoztak. De mindnyájoknak jogában áll különösen a harangozást illetőleg maguk helyett az általuk e címen külön élvezett fizetésből alkalmas embereket felfogadni és ezen teendőket azokkal végeztetni. Ebből tehát semmi sérelem vagy megálázás reájuk jelenleg sem háramlik. Jövőben pedig, mivel a tanítói fizetések újabb rendezése már is egészen elkülöníti és a tanítói fizetésbe nem számítja be az ezekért járó díjakat, lassanként mindenütt a sekrestyés harangozói teendők egészen el lesznek különíthetők és külön e célra felfogadott emberek által végeztethetők. Jelenleg azonban tekintettel egyes hitközségek speciális viszonyaira, általános rendszabállyal még nem lehet ezen ügyre vonatkozólag intézkedni.

A választmány a közgyűlés határozata szerint utasítja a pénztárost, hogy az egyesületi díjakat hajtssa be.

A nyugdíj revíziója érdekében készített kérelmet az egyházi főhatóság útján az elnökség a miniszteriumhoz terjeszti föl. A nyugdíjra való jogosultságból kizorult kántorok érdekében a főhatósághoz a választmányi kérelmet fog felterjeszteni. A tanfelügyelet dolgában, mivel a többi egyházmegyékből beszerzett értesülések szerint a világi tanfelügyelet még nincs eldöntve, várakozó álláspontot foglal el a választmány, de a kérdést felszínre tartja.

Végül az elnök meleg szavakkal üdvözlöi Imets F. Jákó tiszteletbeli elnök urat s tolmácsolja a nyári közgyűlésen a szövetségi tagok részéről megnyilvánult kegyeletes érzelmeiket, egyúttal átnyújtotta a tiszteletbeli elnökségről és érdemeik elismeréséről szóló okiratot, melyet a szövetségi tagok aláírásukkal tettek ünnepesebbé. Imets F. Jákó apát, tiszteletbeli elnök úr, kit a Szövetség részéről jövő figye-

lem mélyen megilletett, meghatott szavakkal mondott köszönetet és ígerte, hogy a Szövetség ügyei iránti érdeklődését, amennyire előrehaladottabb kora engedi, ezután is meg fogja tartani.

A választmányi gyűlés ezen ünnepies mozzanattal végződött.

— **A székelyföldi gyümölcs értékesítése érdekében.** Tudvalevő, hogy a két Küküllő, Nyárad és a Marosmellék milyen híres izes gyümölcseről. Az előző esztendőben a külföldi kereskedők is versengtek, hogy az odaváló gyümölcstermést lefoglalják maguknak még éretlen állapotában. Ez évben azonban a termés külföldön is bő volt, minek következtében a biztosra várt külföldi kereskedők elmaradtak. A tájékozatlan székelység, mint nekünk a Székelyföldről jelentik, most nem tudja, miféle legyen. A helyi kufarok oly csekély pénzt ígérnek, a mennyit nem érdemes eladni a termést. Ha a székely akció ide is kiterjesztené figyelmét, és segítené a székely gyümölcstermelést az ipari földolgozásra, akkor talán nem kellene a batul almát 20—24 fillérért vesztegetni.

— **Ingyen tanfolyam az analfabéták számára.** A brassói róm. kath. elemi iskola tanítótestülete f. hó 14-én gyűlést tartott, melyen a tanítótestület egyhangulag abban állapodott meg, hogy a Brassó városi analfabéták számára ingyen tanfolyamot nyit. A tanfolyamon részt vehet mindenki vallás és nemzetiség különbség nélkül. A brassói tanítótestület ezen kulturális tevékenységével azt akarja elérni, hogy mikor az új választási törvény életbe lép, ne legyen sok ember azért, mert írni és olvasni nem tud, a szavazó polgárok sirából kizárva.

— **Értesítés. A régi törvényszéki palotában, több butornélküli lakás azonban kiadó. Értekezni lehet az egyházmegyei központi pénztár hivatalos helyiségében (Jerichó-ház) mindennapi délután 9—12 óráig és délután 3—5 óráig.**

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* *Magyar Középiskola* a kath. tanáregyesület folyóiratának a címe. — E fiatal és mégis hatalmas erkölcsi testület és folyóiratát kevés résztvevővel kisérni szűkebb hazánkban, pedig az alapító tagok közt az első helyet gróf Majláth Gusztáv püspök úr foglalta el. Ezúttal nem az intézményt, hanem szeptemberi folyóiratát ismertetem, mely hazánk legértelmesebb pädagógiai szaklapja. A lap minden cikkének az erkölcsi, a vallásos nevelés a célja. Ezt a számot az egyik szerkesztő, A N D O R J Ó Z S E F nyitja meg szeptemberi beköszöntőjével, melyben a tanárokat figyelmezteti, hogy „hitéhez hazájához ragaszkodó edzett férfiakat neveljenek.” — Ezután M Á Z Y E N G E L B E R T dr., az egyesület elnöke Tanítótrendünk és a magyar iskolaügy címen értekezik elsősorban a Szent Benedek rendről. Históriai és evangéliumi alapon mutatja ki, hogy e rendnek a világtörténelemben a legerősebb kulturmissziója van. Különösen a magyar Szent Benedek-renddel és ennek tanárképzésével foglalkozik. A rendi gimnáziumoknak 1904. óta szerves kiegészítő részét, a Mária-Kongregációkat, mint a vallásosság és a jellemképzés legszebb intézményét ismerteti. — P R Ó N A I A N T A l a másik szerkesztő A magyar gyakorlatok tételei címen kedves és lelékelő cikkeket ír és bőséges szemelvényeket közöl, hogy a diák egyéniségét és lelki nemességét miként emelhetjük, erősíthetjük az írásbeliakkal. Ime egy példa:

A vihar.

Sűrű, fekete fellegek tódnak a szemhátára. Éles, metsző szél kezdi végigsöpörni a tengert s az óriási víztükör elveszti acélkékes színét, piszkos zölddé változik. Ekkor megerednek az ég csatornái. Ez a vihar előjátéka. Villámok csapnak le tüzes fejükkel a háborgó víztömegre. Az egész tenger forrásra jön. A hullámok óriási magasságra torlódnak s tajtékzó taréjjal nekidülnék a part szikláinak, de ezek megtörik hatalmukat, porrá mállasztják őket. Néha két toronymagasságú hullám találkozik, összezsap, fölgaskodik, de aztán visszazuhan. Jaj a bárkának, mely ilyenkor kint van a tengeren. Ide-oda hányja-veti a hab. Fölemeli egy-egy hullámhegy a hátára, majd letaszítja a mélységbe. Esetleg odavágja a sziklákhöz s reggel csak roncsait találja meg a parton. Közben folyton hangzik az ég és a tenger zúgása, moraja, zengése, mintha azon versenyeznének, hogy melyik bírja túlharsogni a másikat. S a tenger bős dühében, eget csapkodó haragjában csodáljuk a természet hatalmas Urát, kinek keze intésére idővel ismét elülnek a szelek és lecsillapodnak a hullámok. (Kaposi Ferenc, IV. oszt. tan.)

Ezután Finály Gábor dr. a londoni kiállítás ösmerteti, melynek középiskolai részét ő, mint Erődi Béla főigazgató munkatársa vezeti. Prónai Lajos megfigyeléseket ír az iskolai életből. A Figyelő rovat pedig az egyesület hivatalos dolgait referálja. A Hazai irodalom kritikákat közöl. Itt találjuk Molnár Ferenc A pálucai fiúk c. ifjúsági regényének bírálatát, mely előismer az író meszeszövevényességét és finom elemzését, de hibáztatja a hazaszeretet és vallásosság teljes hiányát; sivar történet, miáltal az író „letörli az ifjú lelkeről az élet reményét, a küzdelemben vetett naiv hitet a hamvát.” A külföldi tanármozgalmakról Friml Aladár dr. számol be és végül a Hivatalos rovat Apponyi Albert disztagságáról szóló oklevél átadását és az utolsó igazgatói ülést beszéli el. Gazdag sorozat, lélekelő szellem, tiszta erkölcsi felfogás, tudomány és vallásosság harmoniaja lüktet e folyóiratban, melyet itt oly kevesen járatnak, vagy olvasnak. Vagy iskoláink szellemét is etikai sztrájk, a közömbösség szomorú csirái rontsák meg?

Dr. Vajtziczky Emánuel.

* *„Séták a mélységben.”* Társadalmi tanulmányok. Radnai Józseftől. Kolozsvár (Bonaventura nyomda). Ára 2 K. Tompán, vészjóslóan morajlik lent, a mélységben; ködös érzések csalóka lidércfénye után mámoros kábultsággal törtetnek ezren és ezren, míg mások nagyon jól kamatoztatják maguknak e mámort...! A „tudomány” címmel kérkedő sarlatánság üti a nagydobot ehhez a színjátékhoz. Ma még népszinnű, melyben az intrikus szerepet a „Jakab”-ok játszik; holnap talán már tragédia, melyben derék magyar népünk a szomorú tragikus hős. A nemes emberszeretet, az őnzetlen altruizmus hangját elnyomja e vásári zajás az emberi haladás mérhetetlen kárára háttérbe szorult a békés fejlődés eszmei megnyilatkozása, meginog a társadalmi béke. Ember és ember között szédítő szakadék tátong; a szegény a fölötté állók létét a távolság rózsaszínű fátyolán keresztül mindennél kívánatosabbnak látja, elnyeréséért mindent áldozni kész s az első, mit magától eldob, lelkének értékes kincse... A gazdag pedig maga alatt csak veszélyes ellenfeleket lát s szinte az önfentartás ösztöne sугallja neki őket még jobban letiporni. A legjobbak szívében támadt égő vágy segíteni e ret-

tenes helyzetben s a legkisebb sem kicsiny kivenni részét az édes teherből! Ezt akarja tenni a szerző. Hivatása hozza magával, hogy le szálljon abba a titokzatos, veszedelmes mélységbe, mely forr, izzik, lángol és dübörög alattunk. Láttá, hallotta, tapasztalta. Fogta kezében kezét a betegnek, hallgatta szive verését. Megismerte a mélység útjait. Kalauzolni akarja itt azokat, akik többet akarnak a földön, mint vetélni; akiknek van szívük, szerető, testvéri szívük, tudnivaló, de önfeláldozó lelkük!

A Lyceum Akadémiák alap telekvásárlása.

A halhatatlan emlékü Fogarassy Mihály erdélyi püspök előrelátó nagy szelleme által tervezett és fejedelmi alapítványával reális alapokra fektetett Róm. Kath. Főiskola e hó 24 én a megvalósulásnak jelentős mozzanatához jutott.

Ugyanis a jelzett alap által, Majláth Gusztáv Károly gróf, kegyelmes atyánk hathatós közbenjárásával, a m. kir. Államkincstártól 160,000 koronán megvásárolt gyulafehérvári (vár) kir. törvényszéki, kir. ügyészségi, kir. járásbírósi és fogházi épületeket s telkeket, az Erdélyi Fehérvári Székeskáptalan képviseletében, az egyházmegyei központi pénztár, mint a Lyceum Akadémiák-fele alap kezelője folyó hó 24 én jogilag és tényleg is az alap birtokába átvette.

Ezen a telkeken fognak felépülni a főiskola palotái s ezek között elsősorban a hittani fakultás új épülete.

Egyházmegyéink katolikusai bizonyára örvendeni fognak ez esemény fölött! Mi pedig hírlapiról kötelességünknek tartjuk az egyházmegye történetének e fényes lapját itt is megörökíteni és az átadási jegyzőkönyvet, mint egy kiváló történelmi tény okmányát, a maga terjedelmében, az utókor részére átszárni.

A jegyzőkönyv szövege a következő:

„Hivatalos jegyzőkönyv. Felvett Gyulafehérvárt, 1908. évi október hó 24 én, a gyulafehérvári kir. Törvényszéki, kir. ügyészségi, Járásbírósi, és Fogházi épületeknek átadásáról.

Átadó a nagyenyedi kir. Pénzügyigazgatóság által képviselt m. kir. Államkincstár, melynek képviseletében jelen van Bereczky Miksa h. kir. pénzügyigazgató;

átvevők az „Erdélyi Fehérvári Káptalan” által képviselt „Fogarassy püspök-fele Lyceum Akadémiák” (róm. kath. főiskola) alap, melynek képviseletében jelen vannak Zomora Dániel kanonok, dr. Mayer Ödön káptalani ügyész, Hejja Kálmán és Körödy Imre, előbbi az erdélyi egyházmegyei központi pénztár és számvevőhivatal pénztárnoka, utóbbi pedig számvevője.

A Gyulafehérvárt 1906. január 17 én a bekezdésben megnevezett felek között létrejött és felsőbb hatóságilag jóváhagyott örökös szerződés 2 ik pontja értelmében fenn megnevezett pénzügyigazgató, a gyulafehérvári 215 sz. tjkben, A 1-3 rendszám 1916, 1917, 1918 h. r. sz. és 5. rendszám 1967/1, 1967/2. h. r. sz. a. felvett 3 belteleket, a rajtok lévő házakkal, melléképületekkel és tartozékaival együtt, úgy mint azokat a m. kir. Államkincstár, mint birtokos, ünnepélyesen átadta a fenn már megnevezett vásárlónak, miután utóbbi adóhivatali nyugtával igazolta, hogy a vételárát a szerződés 2 ik pontja értelmében befizette, — vásárló pedig az ekként átadott lelkeket tartozékaikkal egyetemben ünnepélyesen át- és birtokba vette.

Az átadás és átvétel úgy történt, hogy összes felek, az átadás tárgyát képező telkeket ha-

tárvonalakon körüljárták, ezenkívül pedig végjárták az összes épületek minden egyes helyiségét és átadó a kulcsok átnyújtásával egyidejűleg a vásár tárgyát átadottak, vevő pedig átvettnek jelentette ki és pedig utóbbi oly hozzáadással, hogy a szerződés 4-ik pontja értelmében, eladó m. kir. Államkincstár 6 hónap alatt köteles az eladott ingatlanokat tehermentesíteni.

A határvonalak mindenütt természetes határvonalak, árkok, sáncok, kerítések által pontosan megvannak jelölve, csupán a törvényszéki telek jobb oldalán (északnyugati rész) hiányzik a természetes határvonal a telek egy részén és az úgy adatott át, hogy az ott meglévő kökerítéstől, illetve a kökerítés sarkától, a másik végén lévő deszkakerítés tulsó sarkáig húzott eszményi vonal és pedig egyenes vonal, képezi a határvonalat.

Ezzel a jegyzőkönyv felolvasás és helybenhagyás után aláíratott.

K. m. f.

Bereczky Miksa s. k. m. kir. p. ü. igazgató helyettes, mint átadó.

Erdélyi Fehérvári Káptalan által képviselt „Fogarassy püspök-fele Lyceum Akadémiák” (Róm. kath. főiskola) alap képviseletében: Zomora Dániel s. k. kanonok, Dr. Mayer Ödön s. k. ügyvéd, Hejja Kálmán s. k. egyházm. pénztáros, Körödy Imre s. k. számvevő.

Addig is, míg az építkezés megkezdődne, a nagy épülettömbök egyes részeit, a központi pénztár, lakóhelyiségek gyanánt bére fogja adni, hogy a székeskáptalan intézkedése szerint az ekepen befolyó házbérből is, az alap növeléséhez hozzájáruljanak.

Az oly sok viszontságon keresztül ment Klarissza-zárda, az ősi katolikus birtok, habár nagy áldozatok árán is, ismét katolikus kézre jutott, hogy miként a múltban, úgy a jövőben is, szolgáljon Istennek, tudományának, a valódi pozitív vallásosságának, az igaz keresztény erkölcsnek, s ezek által a hazának.

Támogassuk szívvel-leléssel, vagyis tolla és pénzünkkel az egyházmegyéink érdekeit szolgáló ezen egyetlen lapunkat.

Pályázat.

A csikszkirályi róm. kath. iskolaszék egy ujonnan szervezett tanítónői állásra pályázatot hirdet. Fizetése: államszegélyből 900 kor; a hitközségtől 100 kor. lakás és kertiletménnyel. Kötelessége: az iskolaszék által kijelölt tankötelesek oktatása. Kik ezen állást elnyerni óhajtják, pályázati kérvényüket f. é. november 10-ig aláírt iskolaszékhez adják be.

Róm. kath. iskolaszék.

SIMON LÁSZLÓ

orgona és harmonium készítő
KOLOZSVÁRT, JÓKAI-UTCA 5 sz.

Elvállalok bármily kivitelű új orgona készítését, átalakítást, kibővítést és hangolást, valamint iskolai harmonium készítését.

Továbbá oltár és szöszék fölé koronákat jótállás mellett szilárd anyagból és a kitűzött időre pontosan elkészítve.

Szíves pártfogóvát kerül

mely tisztelettel **Simon László**
orgona készítő.

A mosás akár a tánc,
Fáradtságba nem kerül,
Schicht szappant ha használ,
Még szived is örül.



Schicht szarvasszappana
csodálatos, hathatós tisztítóerejét saját szerű előállításának és a legjobb nyersanyagok leg gondosabb kiválasztásának köszöni.

Schicht szarvasszappana
kíméli a kezeket és a fehéreneműt! Megtakarít fáradtságot és vesződséget kíméli emelégve az egészséget! Megtakarít pénzt, időt és munkát!
Tisztasága 30.000 koronával szavatoltatik.



Alapított 1840-ben.
1890-ben állami ezüst-
éremmel kitüntetve. ::

Hönig Frigyes

cs. és kir. szabadalmazott
haranggyár, A R A D,
Rákóczy-utca 11—28.

Ajánlja a hangoknak elő-
revaló meghatározásául

saját találmányú cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel igen tetemes súlú és armegtakarítás éretik el, p. o. egy ilyen szabadalmazott 260 kg. súlyu harang hangja egy más régiebb szerkezetű 460 kg. harang hangjával egyenlő.

A legújabb ingó rendszerű forgatható vasharang felszerelést, melyek a tornyot nem rázkodtatják, járásuk oly könnyű, hogy egy gyermek is több harangot húzhat egyszerre.

Regi harangoknak ilyen forgatható könnyen húzható vasszerelésre való átalakítását. — Repedt harangoknak újrapontosítást vagy csekély felülírtetés mellett való becserelesét.

Tűzmentes és szilárd vasharang-állványokat.

Több évi szavatolás. Kedvező fizetési feltételek.
Képes arlapot és költségvetést díjmentesen küld.

Papp György könyvnyomdája Gyulafehérvárt.

Legújabb könyvnyomda Alsófehérvármegyében.

Szállítója és nyomtatója:

a Nagyméltóságú és főtisztelendő erdélyi püspöki hivatalnak, a gyulafehérvári ev. ref. esperesi hivatalnak, az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulatnak, a Gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumnak, a Gyulafehérvári kir. törvényszéknek és kir. ügyészségnek, Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsának, a Gyulafehérvári takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári népbank részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári „Julia” takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári püspöki elemi és polgári leányiskolának, a Gyulafehérvári állami elemi és Gyulafehérvári iparos és kereskedő tanonciskolának, a Gyulafehérvári kir. közjegyzői hivatalnak, az összes ügyvédi irodáknak, a gyulafehérvári és vidéki nagyobb kereskedő cégeknek, a Gyulafehérvári „Johanna” gőzmalomnak, a Zalatnai állami kőfaragó és kőcsiszoló ipari szakiskolának, a Zalatnai takarékpénztár részvénytársaságnak stb. és az erdélyrészi róm. kath. lelkészi hivatalok egy nagyobb részének.

◆◆◆◆◆ **Allandó kiadványai:** ◆◆◆◆◆

KÖZMŰVELŐDÉS

Politikai, társadalmi, rk. vallásirodalmi és szép-
 * * * * * irodalmi heti közlöny. * * * * *
 Az erd. róm. kath. Irodalmi Társulat
 tulajdonában.
 XXX-ik évfolyam.

Gyulafehérvári Hírlap

Politikai, társadalmi, szépírodalmi és közgazdasági
 * * * * * hetilap. * * * * *
 Saját tulajdonában.
 XXVI. évfolyam.

Erdélyi Oltáregyes. Lap

Az oltáregyesületek hivatalos közlönye. V. évfolyam.
 Megjelenik füzet alakban havonként egy-
 szer két nyomtatott iv terjedelemben.
 Előfizetési ára egész évre 2 korona.

E nyomdában jelentek meg továbbá és kaphatók a következő művek:

PÜSPÖKMEGYEI ZSINAT.

Írta: Forster János, szentszéki tanácsos.

Háromszáztizentkét sűrűn nyomtatott oldalon tájékoztat ezen, az olvasó külön észrevételeinek feljegyzésére szolgáló margóval ellátott vastos füzet a megyei zsinat megtartásának módjáról és szükséges előkészületeiről, az erdélyi speciális viszonyok tekintetbe vételével, a következő tartalom-jegyzék szerinti sorrendben: Előszó. — A zsinatról általában. — Megyei zsinat Erdélyben 1822-ik évben. — A kolozsvári 1848. évi zsinat. (?) — A megyei zsinat előkészítése, — összehívása, — helye és ideje, — tagjai, — hatásköre, — tisztviselői. — A zsinati ügymenet leírása. — A zsinat tárgyalási anyagáról. — A hitgyszavak hirdetése. — A prédikálás, hitoktatás. — A szentségek. — A keresztség. — A bérmálás. — Az Eucharistia. — A bűnbánat. — Az utolsó kenet. — Az egyházi rend. — A házasság. — A papság tökéletes élete. — A testületi tisztesség. — A pap háztája. — Testületi szellem. — A zsinat egyéb teendői. — A szerzetesek ügye. — A hívő nép erkölcsi nevelése. — A hivatalos ügykezelés. — Az egyházi bíráskodás. — Zárószó.

A füzet ára 2 korona. Bérmentes küldéssel 2 kor. 20 fillér.

Intenciós könyv.

(Liber intentionum.)

A szentmisék naponkénti folytatólagos végzésének kimutatására szolgáló rovatos könyv akár egyes áldozároknak, ad personam, akár nagyobb egyházak vagy szerzetesintézetek sekrestyeigazgatói számára.

- Ára 1 kor. 50 fillér, portómentes küldéssel 2 korona. -

Az élet értéke és jelentősége.

Bilczewski József lembergi püspök körlevele a középiskolai tanulókhöz. Ford. Szporni János, főgimn. tanár.
 Ára 20 fillér.

A gyermekek házi neveléséről.

Írta: Bálinth György.

Ára 10 fillér.

Papi nyugdíj könyvecske. Ára 20 fillér.

Lelkészi hivatali nyomtatványok, püspöki, esperesi, lelkészi címmel nyomtatott levélpapírok, levélborítékok stb. stb. nagyraktára.